

POSTANOWIENIE

30 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

na posiedzeniu niejawnym 30 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego L.
z udziałem C.K., T.K., D.K., W.A., P.R., E.P., K.O., M.Z., Y.K., A.R.
o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa
Leśnego L.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Radomiu
z 12 grudnia 2024 r., IV Ca 398/24,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**II. zasądza od Skarbu Państwa reprezentowanego przez
Państwowe Gospodarstwo Leśne L. na rzecz E.P.
i M.Z. po 3 750 zł (trzy tysiące siedemset pięćdziesiąt złotych)
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami
w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu niniejszego
postanowienia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 29 lutego 2024 r. Sąd Rejonowy w Lipsku oddalił wniosek Skarbu Państwa reprezentowanego przez Państwowe Gospodarstwo Leśne L. o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie w sprawie z

udziałem C.K., T.K., D.K., W.A., P.R., E.P., K.O., M.Z., Y.K., A.R. (pkt 1) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 2-6).

Postanowieniem z 12 grudnia 2024 roku Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił apelację wnioskodawcy (pkt 1) i zasądził od Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego L. na rzecz C.K., E.P., M.Z., Y.K. i D.K. po 2 700 złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania za instancję odwoławczą z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty (pkt 2).

Wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną, w której zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w części, tj. co do pkt 1 i pkt 2 w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy oddalił apelację w przedmiocie oddalenia wniosku o stwierdzenie zasiedzenia udziału należącego do J.K. i ewentualnie jej następcy prawnego K.K., a także w zakresie, w jakim Sąd Okręgowy zasądził na rzecz uczestniczek będących ich następcami prawnymi, tj. E.P. i M.Z., koszty postępowania za instancję odwoławczą. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania: „czy w postępowaniu nieprocesowym, w szczególności w postępowaniu o stwierdzenie zasiedzenia, sąd w oparciu o art. 520 § 3 k.p.c. powinien przyznać łącznie uczestnikom, reprezentowanym przez tego samego pełnomocnika procesowego będącego adwokatem lub radcą prawnym, zwrot kosztów postępowania w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu jednego pełnomocnika zawodowego, czy też powinien zasądzić na rzecz każdego z nich kwotę, odpowiadającą ww. wynagrodzeniu pełnomocnika”.

Skarżący wskazał także na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na naruszenie przez Sąd Okręgowy art. 121 pkt 4 k.c. w zw. z art. 175 k.c. (a także - w poprzednim stanie prawnym - art. 277 pkt 4 k.z., art. 109 pkt 4 p.o.p.c. w zw. z art. 53 pr. rzecz, i w zw. z art. XLI § 1 i 2 p.w.k.c.) przez przyjęcie, że stan siły wyższej zachodził od momentu objęcia nieruchomości w posiadanie do dnia 9 czerwca 1989 r.

W odpowiedzi uczestniczki E.P. i M.Z. wniosły o odrzucenie, ewentualnie odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie na ich rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ustawodawca zmierzał do zagwarantowania, że skarga kasacyjna, nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie pełnić przypisane jej funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek do czterech ma więc zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga kasacyjna nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej sprawie.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie zostać przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Analiza akt sprawy prowadzi do wniosku, że wskazana wyżej przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie została wykazana.

Ustawodawca zdecydował się odmiennie niż w trybie procesowym określić zasady orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego, ponieważ postępowanie nieprocesowe ma charakter wielokierunkowy i niezwykle zróżnicowany, nie zawsze cechuje je sprzeczność interesów uczestników, a dążeniem ustawodawcy jest udzielenie ochrony każdemu z zainteresowanych. Podstawowe znaczenie w tym zakresie ma zatem reguła określona w art. 520 § 1 k.p.c., zgodnie z którą każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie. Równocześnie określono, że jeżeli uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub ich interesy są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. Jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Przyjęcie jako podstawy orzekania o kosztach konkretnego postępowania jednej z zasad przewidzianych w art. 520 k.p.c. powinno uwzględniać jej adekwatność do wyniku postępowania oraz wymagań określonych w § 2 i § 3 tego przepisu, które podlegają ocenie *ad casum*, przy uwzględnieniu okoliczności konkretnego przypadku. Należy przy tym dostrzec, że regulacja zawarta w art. 520 k.p.c. nie jest wyczerpująca, stąd też na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. znajdują odpowiednie zastosowanie procesowe regulacje dotyczące kosztów (art. 98-109 k.p.c.).

Oczywista zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) zachodzi wówczas, gdy z treści skargi bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań wynika, że wadliwości przytoczone w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Konieczne jest w związku z tym wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającej na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49; postanowienie Sądu Najwyższego

z 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006 r., nr 4, poz. 75; postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Wymaga przy tym podkreślenia, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. postanowienie SN z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15). Wynikająca z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej ma charakter wyjątkowy. W konsekwencji, w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że skarga kasacyjna jest zasadna w stopniu „oczywistym”, jeżeli można ją stwierdzić „na pierwszy rzut oka”, bez potrzeby pogłębionego badania okoliczności sprawy (zob. postanowienie SN z 2 sierpnia 2007 r., III UK 45/07).

Bliższa analiza wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w przyjętym wyżej rozumieniu.

Przeszkoda uniemożliwiająca rozpoczęcie lub powodująca zawieszenie biegu zasiedzenia powinna mieć charakter obiektywny w tym znaczeniu, że chwilę jej powstania i ustania określają obiektywne okoliczności, niezależne od zachowania się osoby, którą przeszkoda dotknęła. Zasiedzenie nie bieгло, jeżeli właściciel nie mógł skutecznie dochodzić wydania nieruchomości (art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c.). Przeszkody natury społeczno-politycznej mogą być postrzegane jako okoliczności, które - pod pewnymi warunkami - mogą być zrównane w skutkach z siłą wyższą (art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c.). Siła wyższa może być uznana za przeszkodę w dochodzeniu przez właściciela roszczenia o zwrot nieruchomości bezprawnie zajętej przez Państwo w czasie działań nacjonalizacyjnych po drugiej wojnie światowej w razie wykazania, że ze względu na indywidualną sytuację, w jakiej się znajdował lub przynależność do określonej grupy społecznej, nie mógł on - obiektywnie rzecz oceniając - liczyć na skuteczność dochodzenia tego roszczenia w okresie istnienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. W okolicznościach sprawy próba dochodzenia przywrócenia władztwa nad rzeczą musiałaby wiązać się z zarzutami kierowanymi przeciw ustrojowi państwa, co skutecznie odstraszało strony od dochodzenia swoich roszczeń. Dlatego w ocenie Sądu Najwyższego można uznać, że była to

sytuacja, w której właściciel nie jest w stanie skutecznie dochodzić wydania nieruchomości (postanowienie SN z 28 listopada 2024 r., II CSKP 2399/22; postanowienie SN z 30 stycznia 2025 r., II CSKP 701/24).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 520 § 3 k.p.c., art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 391 § 1, art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., § 5 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 8 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

A.G.

[a.ł]